

Česká školní inspekce
Královéhradecký inspektorát

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Speciální škola, Rychnov nad Kněžnou, Kolowratská 485

Adresa: Kolowratská 485, 516 01 Rychnov nad Kněžnou

Identifikátor školy: 600 024 300

Termín konání inspekce: 5. – 7. duben 2004

Čj.:	09-1128/04-5206
Signatura:	oi6zx506

PŘEDMĚT INSPEKČNÍ ČINNOSTI

Předmětem inspekční činnosti bylo zjištění a zhodnocení:

- ❖ personálních podmínek vzdělávací a výchovné činnosti ve speciální základní škole při nemocnici, přípravném stupni a pomocné škole vzhledem ke schváleným učebním dokumentům ve školním roce 2003/2004
- ❖ materiálně-technických podmínek vzdělávací a výchovné činnosti ve speciální základní škole při nemocnici, přípravném stupni a pomocné škole vzhledem ke schváleným učebním dokumentům ve školním roce 2003/2004
- ❖ průběhu a výsledků vzdělávání a výchovy ve speciální základní škole při nemocnici, přípravném stupni a pomocné škole vzhledem ke schváleným učebním dokumentům ve školním roce 2003/2004

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Speciální škola, Rychnov nad Kněžnou, Kolowratská 485 (dále jen škola) vzdělává žáky, kteří mají problémy se zvládnutím učiva v základních školách. Věnuje se především žákům s mentálním a smyslovým postižením, žákům s více vadami a žákům s lékařskou diagnózou autismus. Rovněž pečuje o nemocné děti po dobu jejich hospitalizace v nemocnici.

Sdružuje speciální základní školu při nemocnici (kapacita 20 žáků), zvláštní školu (50 žáků), pomocnou školu (7 žáků), přípravný stupeň pomocné školy (16 žáků) a školní družinu (12 žáků). Dále organizuje kurzy pro doplnění vzdělání poskytovaného pomocnou školou (dále jen kurzy).

Kromě hlavní budovy, kde je umístěno ředitelství a pět tříd zvláštní školy (ZvŠ), probíhá výchovně-vzdělávací proces v dalších čtyřech budovách:

- Kvasiny 340 (přípravný stupeň pomocné školy + kurz)
- Rychnov nad Kněžnou, Jiráskova 506 (škola při nemocnici)
- Rychnov nad Kněžnou, Na Láni 1388 (pomocná škola + kurz)
- Rychnov nad Kněžnou, Palackého 111 (pomocná škola)

Přehled o počtu tříd a počtu žáků školy přípravného stupně a pomocné školy

Třída	Stupeň	Počet žáků
VI.	nižší + střední	6
VII.	vyšší + pracovní	8
VIII.	přípravný + nižší	6
IX.	přípravný + nižší + střední + vyšší	7
X.	přípravný + nižší + střední + 3. ročník ZvŠ	6
XI.	nižší + střední + vyšší + pracovní	5
XII.	přípravný + nižší	6
XIII.	nižší + 1. a 6. ročník ZvŠ	5
XIV.	přípravný + nižší + 5. ročník ZvŠ.	8
Celkem	9 tříd	57 žáků

Jak vyplývá z tabulky, jsou žáci přípravného stupně zařazeni v několika třídách zároveň se žáky pomocné, někdy i zvláštní školy. Proto bude hodnocení obou typů škol v inspekční zprávě prováděno společně a obě skupiny budou nazývány shodně pomocnou školou.

Dvě třídy jsou tvořeny dětmi z Charity v Rychnově nad Kněžnou, šest tříd ze svěřenců Ústavu sociální péče v Rychnově nad Kněžnou a dětmi dováženými nebo docházejícími z domova a jedna třída ze svěřenců Ústavu sociální péče v Kvasinách.

Speciální základní škola při nemocnici (dále škola při nemocnici) byla původně samostatným subjektem, součástí speciální školy se stala dnem 1. 9. 2000. Počet žáků ve škole při nemocnici je proměnlivý, záleží na počtu hospitalizovaných dětí, kterým lékaři povolí vyučování. K 31. 3. 2004 bylo průměrně denně vyučováno 9,70 žáka. Škola má dvě třídy a vzdělává žáky plnící povinnou školní docházku podle vzdělávacích programů kmenových škol, odkud žáci do nemocnice přicházejí. V případě projeveného zájmu vzdělává i žáky středních škol. Výuka probíhá na dětském, ortopedickém a chirurgickém oddělení.

Zřizovatelem školy je Královéhradecký kraj, Wonkova 1142, 500 02 Hradec Králové.

HODNOCENÍ PERSONÁLNÍCH PODMÍNEK VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÉ ČINNOSTI VZHLEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM

Ve třídách pomocné školy pracuje celkem devět učitelek, z nichž šest splňuje podmínky odborné a pedagogické způsobilosti (OPZ) pro práci ve speciálním školství. Učitelkám v jejich velmi obtížné práci pomáhá šest vychovatelek, šest asistentek, jedna pomocná vychovatelka a jedna stážistka.

Ve škole při nemocnici nespĺňuje podmínky OPZ žádná učitelka, oběma chybí speciální pedagogika. V termínu inspekce byla jedna z učitelek v pracovní neschopnosti, byla zastupována učitelkou – důchodkyní.

Funkci výchovné poradkyně pro pomocnou školu zastává ředitelka školy. Kvalifikační studium výchovného poradenství neabsolvovala.

Organizační řád školy je v souladu s platnými předpisy a dobře postihuje strukturu celé organizace. Jsou v něm zahrnuty všechny oblasti řídicí činnosti, povinnosti a kompetence všech pracovníků cíleně směřující k co nejkvalitnějšímu zabezpečení chodu celé školy. Součástí Organizačního řádu je organizační schéma školy, kde jsou znázorněny všechny vazby přímého řízení, z čehož vyplývají povinnosti vedoucích pracovníků na všech úrovních. Vzhledem k těmto naprosto přesným vazbám dochází ke kvalitnímu předávání informací i přes značně složitou organizaci celého zařízení.

Na odloučených pracovištích jsou určeni vedoucí úseků, kteří zastupují ředitelku v době její nepřítomnosti, plní samostatně úkoly stanovené náplní práce a bezodkladně informují ředitelku nebo její zástupkyni o případných problémech.

Poradními orgány ředitelky jsou pedagogická rada a tým vedoucích jednotlivých úseků školy. Členové tohoto týmu jsou většinou vedoucími předmětových komisí. Tím je zajištěna jednota práce všech komisí a úseků. Scházejí se pravidelně podle předem stanoveného harmonogramu a o každém jednání je veden podrobný zápis s patřičnými závěry.

Na každém pracovišti je určené místo, kde jsou zveřejňovány aktuální informace. Zaměstnanci jsou vedeni k jejich pravidelnému sledování. Mnoho zpráv je předáváno telefonicky nebo osobní domluvou při každodenním běžném chodu školy. Rodiče jsou o svých dětech informováni písemně. Pokud mají zájem, mohou školu navštívit denně, dokonce je jim nabízena návštěva přímo ve vyučovacím procesu.

Ředitelka školy je zkušená vedoucí pracovnice. Vytvořila efektivní systém vedení pedagogických i nepedagogických pracovníků, který plně vyplývá z *Řádu školy*. Na základě posouzení dlouholeté pedagogické praxe byly vybrány uvádějící učitelky pro začínající a nekvalifikované kolegyně. Spolupráci a pomoc jim samozřejmě poskytují i ostatní pracovníci včetně vedení školy.

Ředitelka má podrobně vypracovaný plán kontrolní činnosti, který zahrnuje všechny oblasti práce učitele včetně hospitací. Všem učitelům je umožněno podívat se do hodin svých kolegů. Následné pohospitační rozbory nabízejí jednotlivcům možnost sebehodnocení. Výsledky všech kontrol jsou analyzovány s konkrétními závěry, které jsou do značné míry pro ředitelku školy podkladem pro stanovení nenárokových složek platu.

Vedení školy umožňuje všem, kteří projeví zájem, další vzdělávání, přestože to přináší mnoho organizačních problémů se zajištěním kvalitního chodu školy. V tomto roce studují tři učitelky na vysoké škole a všichni pedagogičtí pracovníci mají možnost účastnit se akcí různých vzdělávacích institucí. Akce jsou vybírané co nejefektivněji, největší zájem je o přednášky zaměřené na práci s mentálně postiženými žáky a o kurzy na zdokonalení práce s výpočetní technikou.

Velkým přínosem jsou vzájemné návštěvy učitelů mezi školami stejného typu. Nově získané poznatky ze všech těchto akcí učitelé uplatňují ve výuce a poznatky si navzájem předávají.

Personální podmínky vzdělávací a výchovné činnosti jsou hodnoceny jako velmi dobré.

HODNOCENÍ MATERIÁLNĚ-TECHNICKÝCH PODMÍNEK VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÉ ČINNOSTI VZHLEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM

Výuka žáků pomocné školy probíhá v devíti třídách na odloučených pracovištích. Školu navštěvují děti z charity, z ústavů sociální péče i z rodin. Doprava probíhá za spolupráce asistentek a vychovatelek ústavními autobusy. Děti z rodin dovázejí rodiče denně sami.

V pracovišti Na Láni škola využívá pronajaté prostory šesti tříd od města Rychnov nad Kněžnou. Jedná se o původní objekt mateřské školy, který byl postupně přizpůsoben a upraven pro potřeby dětí a žáků s tělesným i mentálním postižením. Budovu obklopuje upravená zahrada. Všechny prostory jsou bezbariérové. Při současném počtu žáků dispozice místností vyhovuje potřebám speciální školy. Jednotlivé třídy i ostatní vnitřní prostory jsou podnětné a esteticky upravené. Výzdobu tvoří převážně výrobky a výkresy žáků a rovněž velké množství názorných pomůcek, které vyrábějí učitelky samy. Nově byla provedena rekonstrukce sociálních zařízení včetně sprchových koutů. V jedné umývárně je zrcadlová stěna a někdy zde probíhá řečová výuka žáků s lékařskou diagnózou autismus.

Vybavení nábytkem je dostatečné a účelné. Žákovské stoly a židle jsou někde zcela nové, polohovací, jinde velmi zachovalé. Místnosti jsou vhodně členěny, takže poskytují dostatek místa pro výuku i relaxaci. Po obvodu tříd vytvořily učitelky výukové koutky pro žáky s autismem. Téměř ve všech třídách jsou relaxační koberce a molitanové matrace. Stěny místností pokrývají koberce a různé nástěnky, na kterých jsou umístěny piktogramy a další speciální pomůcky, vizuálně podporující výuku. Výuka tělesné výchovy probíhá v dostatečně velké a účelně vybavené tělocvičně. Součástí objektu je i rehabilitační středisko, které žáci podle potřeby navštěvují.

Dvě třídy pomocné školy jsou umístěny v Charitním domě s bezbariérovou úpravou. Učebny nejsou příliš prostorné, ale vzhledem k nízkému počtu žáků vyhovují svému účelu. Žákovský nábytek je zachovalý, zastoupený v různých velikostech. Ve třídách jsou vhodně umístěny

skříně, police, tabule a nástěnky. U jedné ze tříd je k dispozici malý kabinet. Tam jsou v policích uloženy učební pomůcky a výtvarný materiál. Kabinet slouží zároveň jako zázemí pro učitelky. Výuka výchovných předmětů probíhá někdy i v pracovně výtvarné výchovy. Kromě velkého množství výtvarného materiálu mají žáci k dispozici sušené přírodniny, keramický kruh, pec a pracovní stůl na výrobky ze dřeva. Výuka tělesné výchovy probíhá v prostorné tělocvičně umístěné v přízemí. Kromě sportovního nářadí a náčiní je zde relaxační bazének s míčky, dětská skluzavka a jednoduché posilovací stroje.

Poslední třída pomocné školy je umístěná v novém moderním objektu ústavu sociální péče. Učebna je prostorná, nábytkem rozčleněná na pracovní koutky. Nábytek je nový, účelně uspořádaný. K dispozici je relaxační koberec a sedací souprava. Pro nácvik praktických dovedností žáků a k výuce předmětů s výchovným zaměřením mohou učitelky využívat kromě třídy i specializované a velmi kvalitně vybavené učebny pro výuku výtvarné výchovy, hudební výchovy, počítačovou učebnu a rehabilitační místnost.

Vybavení názornými pomůckami a dalšími materiály i jejich využívání je na vynikající úrovni. Učitelky mají k dispozici kromě množství učebních pomůcek různé druhy hudebních nástrojů a radiomagnetofony. Velké množství kvalitních praktických pomůcek je vyrobeno zaměstnanci školy a byly by vhodné i k publikování pro potřeby dalších speciálních zařízení. Jedná se o obrázky k pohádkám, písničkám, množství kartiček s písmeny, slovy a číslicemi. V policích jsou umístěny krabičky s dřevěnými a umělohmotnými stavebnicovými prvky. K výrobě pomůcek využívají zaměstnanci různý odpadový materiál (kartony, textilie, přírodniny).

Všechny dostupné materiály a pomůcky jsou ve třídách pomocné školy efektivně využívány. Vedení školy sleduje stav materiálně-technických podmínek a přijímá konkrétní přiměřená opatření k jejich průběžnému zlepšování.

Škola při nemocnici je umístěná v budově dětského oddělení rychnovské nemocnice. Přestože je budova využívána jen zčásti, nemá škola žádné vlastní prostory. Učebnice, učební pomůcky a pracovní stolky učitelek jsou umístěny v části místnosti, která je oddělena od prostor zdravotníků shrnovacími dveřmi. Pokud lékaři dovolí, probíhá občas výuka v účelně vybavené jídelně dětského oddělení, většinou však u lůžka pacientů. Na ortopedickém a chirurgickém oddělení, kam učitelky rovněž docházejí, se vyučuje pouze u lůžka. Učitelky mají k dispozici většinu učebnic užívaných při výuce podle různých vzdělávacích programů, a to alespoň v jednom výtisku.

Při přijetí dítěte do nemocnice dostávají rodiče leták, který je seznamuje s činností školy.

Úroveň materiálně-technických podmínek pomocné školy podporuje vzdělávání žáků a je hodnocena v Charitním domě jako velmi dobrá, na ostatních pracovištích jako vynikající.

HODNOCENÍ PRŮBĚHU A VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY

Vzdělávací programy

Výuka žáků přípravného stupně a pomocné školy probíhá podle Vzdělávacího programu pomocné školy a přípravného stupně pomocné školy čj. 24 035/97-22 schváleného MŠMT s platností od 1. září 1997. Každý žák má dále vypracovaný individuální vzdělávací plán, který obsahuje veškeré předepsané náležitosti a je zpracován ve spolupráci s odborníky poradenských zařízení přesně na možnosti a schopnosti jednotlivců.

Ve škole při nemocnici jsou krátkodobě hospitalizovaní žáci jsou vyučováni podle varianty A učebního plánu, stanoveného výnosem MŠMT ČR a MŠMŠ SR čj. 25.282/78-200, to je jednu

hodinu denně, dlouhodobě hospitalizovaní pak podle varianty B téhož učebního plánu, tzn. dvě hodiny denně.

Vzdělávací program pomocné školy a přípravného stupně je vhodný pro žáky s hlubším stupněm mentálního postižení, je realizován v souladu s údaji v rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení.

Varianty A a B učebního plánu jsou ve škole při nemocnici vhodně zvoleny.

Učební dokumenty jsou platné, škola je uplatňuje v plném rozsahu. Učební plán žáků přípravného stupně a pomocné školy je v souladu s rozvrhem hodin a reálnou výukou. Učební plán ve škole při nemocnici je dodržován za předpokladu, že s výukou souhlasí ošetřující lékař dítěte.

Výuka je v souladu s učebními dokumenty vzdělávacích oborů.

Kontrolu naplňování učebních osnov nelze v pomocné škole objektivně zhodnotit, neboť každý žák pracuje podle individuálního vzdělávacího plánu. Vzdělávací požadavky jsou operativně přizpůsobovány individuálním schopnostem a možnostem jednotlivých žáků, takže i žáci stejného ročníku a stejného stupně mají zcela odlišnou úroveň vědomostí a dovedností. Tento stav vzdělávací program umožňuje. Ředitelka školy se v průběhu kontrolní a hospitační činnosti zabývá plněním individuálních vzdělávacích plánů.

Ve škole při nemocnici je navazováno na výuku podle učebních osnov vzdělávacích programů, který kmenové školy užívají.

Kontrola naplňování učebních osnov prostřednictvím kontroly plnění individuálních vzdělávacích programů je účinná.

Rozvrhy hodin všech tříd pomocné školy jsou sestaveny v souladu s platným právním předpisem. Jsou dodrženy psychohygienické podmínky výuky. Délka vyučovacích hodin záleží vždy na situaci ve třídě, stavu pozornosti či momentálním zájmu žáků o vyučování.

Kvalitně zpracovaný *Řád školy* se opírá o Deklaraci práv dítěte, která klade důraz na výchovu v duchu míru, důstojnosti, snášenlivosti, svobody a rovnosti. Je určen především pro zvláštní školu, v pomocné škole je využit dle stupně postižení žáků. Řád je doplněn dokumentem s názvem *Režim dne v pomocné škole*, který je pro každé odloučené pracoviště zpracován odlišně s ohledem na specifika jednotlivých pracovišť.

Informační systém vůči žákům nelze vzhledem k jejich mentální úrovni hodnotit, rodičům a zákonným zástupcům jsou informace předávány v odpovídající míře prostřednictvím žákovských knížek a každodenně, případně jednou týdně při předávání dětí.

Organizace výchovně-vzdělávacího procesu je funkční.

Vzhledem ke specifiku školy jsou ustanoveni dva výchovní poradci – pro nižší ročníky zvláštní školy a pomocnou školu a dále pro 8. a 9. ročník zvláštní školy. Výchovným poradenstvím se v pomocné škole zabývá ředitelka školy. Pro výkon této funkce nesplňuje požadovanou kvalifikaci, jedná se však o velmi zkušenou učitelku, která práci vykonává příkladně. Velmi kvalitně zabezpečuje koordinaci péče o žáky se speciálními výchovnými i vzdělávacími potřebami, aktivně se podílí na řešení výchovných problémů. Vypracovala *Plán výchovného poradenství na rok 2003/2004*. Celoroční náplň práce je rozepsána po linii rodičů, učitelů a žáků. Součástí tohoto materiálu je i měsíční časový plán, úkoly v něm zadané průběžně plní.

Náplň práce výchovného poradce stanovila ředitelka školy v samostatném materiálu. Pravidelně se zúčastňuje seminářů alternativních metod učení pro mentálně postižené děti. Obě výchovné poradkyně spolu úzce spolupracují.

Výchovné poradenství se podílí na zlepšení výchovně-vzdělávacího procesu.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy v pomocné škole

V tomto školním roce vyučuje v devíti třídách pomocné školy devět učitelů, z nichž někteří nesplňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Tato skutečnost nikterak neovlivnila vyučovací proces, naopak všichni projevovali nesmírnou snahu a trpělivost při náročné práci. Někteří žáci mají své osobní asistentky, které úzce spolupracují s vyučující i se žákem.

Týdenní hodinová dotace předmětů odpovídala vzdělávacímu programu pomocné školy. Pro všechny žáky byly na školní rok vypracovány individuální výchovně-vzdělávací plány obsahově přizpůsobené jejich předpokládaným vzdělávacím možnostem. Tento plán byl tvořen na základě podkladů odborných pedagogických pracovišť a zjištění, která učitelky získaly vlastní pedagogicko-diagnostickou činností. Plnění těchto plánů učitelé průběžně sledují a pružně reagují v okamžiku, kdy dosahovaná úroveň dovedností žáka neodpovídá stanoveným cílům. V této situaci bývají zvolené nové adekvátní vzdělávací cíle i učební činnosti. Návaznost činností je naprosto bez jakýchkoli pochybností, neboť se pracuje na základě pracně a někdy dlouhodobě získávaných dovedností. Třídní kolektivy jsou tvořené převážně podle toho, jak to co nejlépe vyhovuje žákům. Ve třídách jsou dvě až čtyři oddělení, ve kterých jsou žáci přípravného, nižšího, středního, vyššího i pracovního stupně. Ojediněle jsou zde i žáci, kteří se učí podle vzdělávacího programu zvláštní školy.

Výuka probíhala ve třídách, které až na dvě, jsou dostatečně prostorné. Každý žák má oddělené své pracovní místo. V průběhu výuky je podle potřeby s nábytkem manipulováno. Velice pěkné odpočinkové prostory jsou hojně využívány, výzdoba dotváří celkový velmi pěkný dojem pracoven. Množství materiálu, který slouží výuce, je systematicky uloženo ve skříňkách a poličkách, kde se snadno orientují i žáci. Tyto pomůcky si učitelky vyrábějí většinou samy a přesně je přizpůsobují potřebám jednotlivců.

1) Naukové předměty

V průběhu inspekce byly hospitovány všechny třídy pomocné školy včetně tříd přípravného stupně. Hospitace proběhly v předmětech čtení, psaní, věcné učení, řečová výchova, počty, smyslová a rozumová výchova. Ve třídách bylo ve výuce přítomno a efektivně spolupracovalo několik asistentů. Žáky se dařilo v rámci jejich dispozic motivovat pro výuku přiměřeně volenými činnostmi, využitím vhodných speciálních pomůcek a empatickým přístupem. Všechny učitelky díky klidnému a trpělivému přístupu navozovaly atmosféru vzájemné důvěry a spolupráce. Prioritou ve vzdělávání žáků s těžkým kombinovaným postižením bylo vytváření a upevňování zásad sebeobsluhy, rozvoj socializace a vytváření komunikačních schopností a řečových dovedností. U zrakově postižených dětí byl kladen důraz na samostatnou orientaci a pohyb v prostoru.

Klasifikaci žáků prováděly učitelky širším slovním hodnocením. Žáky při každé příležitosti pochválily, povzbudily a ohodnotily i nepatrné pokroky při splnění zadaných úkolů.

Individuální programy, podle kterých výuka probíhá, jsou zpracované na velmi dobré úrovni ve spolupráci s dalšími odborníky. Podkladem pro jejich vypracování je podrobná diagnostika výchozího stavu žakovských kompetencí a potencionálních možností rozvoje v jednotlivých oblastech. Plány mají jasnou strukturu, obsahují relevantní cíle a obsah učiva. Plnění plánů je pravidelně vyhodnocováno.

Bezprostřední příprava na výuku byla ve všech sledovaných hodinách promyšlená a příkladná. Učitelky vycházely z učebních osnov pro přípravný stupeň pomocné školy a osnov pomocné školy. Týdenní hodinová dotace a skladba jednotlivých předmětů byly v souladu s příslušným stupněm pomocné školy.

Použité vyučovací metody a formy ve všech případech korespondovaly s potřebami a možnostmi žáků s kombinovaným postižením, popř. s autismem. Učitelky důsledně respektovaly individuální potřeby jednotlivých žáků. Promýšlely nejefektivnější možnosti využití speciálních pomůcek, spolupracovaly s asistentkami. Systematicky pracovaly s jednotlivci i skupinou žáků. Klíčové kompetence žáků byly dle možností rozvíjeny. Organizační pokyny učitelek byly jasné, srozumitelné, přiměřené věku a možnostem žáků. Výběr, sled a množství informací byly přiměřené, náročnost učiva odpovídala možnostem žáků. Učitelky volily především individuální a diferencované formy výuky, realizovaly i kooperativní a strukturované vyučování. Pracovaly s metodou globálního čtení, která je pro žáky přijatelnější než metoda analyticko-syntetická. Uplatňovaly v souladu s potřebami žáků názorně demonstrační a praktické metody. Žáci se dle svých schopností zapojovali do výuky. Praktická organizace činností umožňovala všem žákům úspěšné uplatnění v rámci jejich možností. Výuka byla zaměřena na praktické dovednosti využitelné v reálném životě.

Učitelky systematicky dbaly na dodržování zásad psychohygieny. Do výuky vhodně začleňovaly prvky aktivní i pasivní relaxace a rehabilitace. Atmosféra sledované výuky byla vždy přátelská, žáci se aktivně účastnili dění ve třídě. Pozitivní a často silně emotivní hodnocení žáků sloužilo jako další motivační prvek pro práci. Komunikace byla založena na vzájemné důvěře. Učitelky dle možností rozvíjely komunikační schopnosti žáků, využívaly i alternativní komunikační prostředky, např. systém piktogramů.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy jsou v naukových předmětech na vynikající úrovni.

2) Předměty s výchovným zaměřením

Učebním plánem pomocné školy je dána převažující dotace hodinám výchov. Tyto se vyučují v ucelených blocích, kde se občas jednotlivé výchovy navzájem prolínají, jindy jsou učeny izolovaně. Zhlédnutá výuka výchov byla z hlediska organizace i využívání metod a forem práce na vynikající úrovni. Žáci pracovali podle připravených piktogramů, které jim zaručovaly návaznost a jistotu. Při hodinách pracovního vyučování a výtvarné výchovy měly učitelky pro žáky připravené pomůcky a žáci v podstatě finální výrobek za pomoci vyučujících pouze dokončovali. Tempo jednotlivých činností bylo přizpůsobeno individuálním schopnostem jednotlivců, což bylo v podstatě prioritou všech činností. Celým vyučovacím procesem prolínalo hodnocení, a to převážně kladné, povzbuzující, často se objevovalo pohlazení a potlesk. Dokončené výrobky, ač nebyly náročné na zručnost žáků, byly velice estetické a funkční.

Při hodině tělesné výchovy byly dodržovány zásady bezpečnosti i celková stavba hodiny včetně nástupu a činností podle povelu učitelky. Žáci cvičili s nadšením, výukou prolínala nevázaná komunikace, která byla projevem jejich radosti.

Při výuce hudební výchovy se žáci zapojovali jak do rytmických činností, tak s radostí zpívali. Učitelka velice vhodně střídala činnosti rušné s naprostým uklidněním. Někteří žáci předvedli kvalitní rytmické a intonační dovednosti. Pro relaxaci byl ke zpěvu zařazován tanec.

Velice zajímavou formou byla vyučována řečová výchova. Probíhala v umývárně, kde měl každý žák před sebou zrcadlo. Vyučující seděla mezi žáky a předváděla činnosti, které žáci se zájmem napodobovali. Rozvoj řeči byl důsledně podporován při všech činnostech.

V samotném řízení výuky bylo zřetelné zohledňování rozdílů ve stupni mentálního rozvoje jednotlivých žáků a v míře osvojení správných návyků. Úkoly byly ve všech předmětech důsledně individualizované. Učitelky sdělovaly pokyny po dílčích krocích a pro žáky srozumitelnou formou. Hodnocení vycházelo z dobrého poznání žáků. Veškerá komunikace pedagogů se žáky se vyznačovala trpělivostí, citlivým přístupem a značnou mírou tolerance a úcty. Ojedinelé výkyvy v chování byly řešeny důsledně a taktně. V průběhu vyučování byli občas učitelé postaveni před nepředvídatelné skutečnosti, které bylo třeba neprodleně improvizovaně řešit. I tyto problémy byly řešeny s klidem a přehledem.

Průběh a výsledky vzdělávání a výchovy v pomocné škole jsou hodnoceny jako vynikající.

3) Škola při nemocnici

Ve škole při nemocnici je doba vyučování stanovena tak, aby nedocházelo k narušení léčebného režimu zdravotnického zařízení. Vyučuje se český jazyk, matematika a cizí jazyk, a to vždy v souladu se vzdělávacím programem kmenové školy. Proto mají učitelky k dispozici učební plány všech vzdělávacích programů.

Výuka je zorganizována netradičně. Učitelky nemají přidělené určité žáky, ale učí všechny žáky jednomu předmětu. Jedna vyučuje pouze český jazyk, druhá matematiku. Výuka cizího jazyka je v případě potřeby zajištěna jednou z učitelek zvláštní školy.

Při inspekci byla sledována výuka čtyř přítomných žáků základní školy v českém jazyce a matematice u obou přítomných učitelek.

Přestože žádná z učitelek nespĺňuje podmínky OPZ pro práci ve speciálním školství, byla výuka ze strany učitelek i před drobné výhrady nesporně kvalitní a přínosná pro další práci žáků po návratu z nemocnice.

Všichni žáci byli vyučováni na lůžku. Učitelky přinášely potřebné pomůcky a učebnice s sebou. K psaní a rýsování žáci užívali tvrdé podložky. Pracovali na volné papíry, které si při odchodu domů měli možnost vzít domů. Nevýhodou bylo, že v části hodin měla učitelka pro sebe i pro žáka pouze jednu učebnici.

Jedinou užívanou metodou byla individuální výuka. Jiné metody nemohly být využity, neboť žáci byli na různých pokojích, nesměli opustit lůžko a každý byl z jiného ročníku. Přístup učitelek k žákům byl přátelský a vstřícný, z jednání žáků vyplývala důvěra a ochota ke spolupráci. Pozitivní vztahy mezi učitelkami a žáky měly zřejmě za následek občasné užívání nespisovných výrazů, a to nejen u žáků.

Pokyny učitelek nebyly vždy jednoznačné a jasné, kladené otázky byly občas málo srozumitelné.

Od září ke dni inspekce prošlo školou 308 žáků. Pokud byli vyučováni více než desetkrát, učitelky zaslaly do kmenové školy *Osobní list*, v kterém informovaly kmenovou školu o probíraném učivu a práci žáků ve vyučovaných předmětech klasifikovaly. O obecném trendu zkracování hospitalizace svědčí skutečnost, že osobní list byl odeslán za sedm měsíců pouze ve dvou případech.

Průběh vzdělávání ve škole při nemocnici je hodnocen jako velmi dobrý. Výsledky nejsou hodnoceny s ohledem na krátkou dobu hospitalizace, neboť někteří žáci byli vyučováni poprvé.

Výsledky vzdělávání zjišťované školou

Vzhledem ke značným rozdílům v úrovni mentálních schopností žáků pomocné školy je evaluační činnost zaměřena na jednotlivé žáky, jsou sledovány a zaznamenávány jejich pokroky, případně i regrese duševního vývoje.

Škola při nemocnici žádá kmenové školy o zprávu, jak se žáci po návratu zapojili do školní práce. Kmenové školy na tuto výzvu nereagují, chybí proto potřebná zpětná vazba.

Celkově je oblast průběhu a výsledků výchovy a vzdělávání hodnocena jako vynikající.

DALŠÍ ZJIŠTĚNÍ

Soulad údajů uvedených v rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení s údaji ve zřizovací listině

Údaje uvedené v rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení jsou v souladu s údaji ve zřizovací listině.

Další aktivity školy, které významně ovlivňují její činnost

Škola má již s předstihem velmi kvalitně vypracovaný „Rámcový vzdělávací plán pomocné školy“ pro všechny předměty vyučované ve všech stupních pomocné školy. Stejně je vypracovaný dokument s názvem „Rehabilitační program“. Oba dokumenty jsou zpracované s vysokou profesionalitou.

Rovněž kvalita učebních pomůcek, které si učitelky samy vyrábějí, je vysoká a byla by spolu s rámcovými vzdělávacími programy zcela určitě přínosem pro všechny školy obdobného typu v celé České republice.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

1. Rozhodnutí o změně zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení čj. 31 187/03-21 s účinností od 1. 9. 2003 (podpis ředitele odboru správy sítě škol)
2. Zřizovací listina čj. 1196/22-RK/2001 s účinností od 1. 7. 2001 (razítka a podpis hejtmana Královéhradeckého kraje)
3. Organizace školy – školní rok 2003/2004 (razítka školy a podpis ředitelky) – dokument obsahuje mimo jiné následující doklady:
 - Organizační řád platný od 1. 9. 2003
 - Vzdělávací koncepce ve školním roce 2003/2004
 - Řízení školy
 - Řád školy
 - Režim dne v pomocné škole
 - Plán práce
 - Plán kontrolní činnosti
 - Dozory ve všech zařízeních platné pro školní rok 2003/2004
 - Náplně práce vychovatelů, pomocných vychovatelů, stážistů a asistentů ve školním roce 2003/2004

- Koncepce Pomocné školy v Rychnově nad Kněžnou ve školním roce 2003/2004 (bez podpisu, nedatováno)
 - Organizace speciální školy při nemocnici ve školním roce 2003/2004
 - Plán výchovného poradenství
 - Minimální preventivní program školy na rok 2003/2004
 - Další vzdělávání učitelů ve školním roce 2003/2004
 - Předmětová komise pomocné školy pro školní rok 2003/2004
 - Plán práce na školní rok 2003/2004
 - Dlouhodobý rozvoj školy v letech 1992 – 2003
 - Střednědobý plán práce školy k 1. 9. 2003
4. Rozvrhy hodin podle tříd pro školní rok 2003/2004
 5. Rozvrhy učitelů pro školní rok 2003/2004
 6. Doklady o dosaženém vzdělání učitelek, které působí ve třídách přípravného stupně, pomocné školy a ve škole při nemocnici
 7. Zápisy z porad předmětových komisí za školní rok 2003/2004
 8. Zápisy z jednání pedagogických rad a z jednání provozních porad ve školním roce 2003/2004
 9. Třídní knihy, třídní výkazy a katalogové listy vedené ve školním roce 2003/2004
 10. Osobní dokumentace zdravotně postižených žáků vedená ve školním roce 2003/2004
 11. Vzorky žákovských sešitů žáků pomocné školy vedených ve školním roce 2003/2004
 12. Informační leták pro rodiče (razítko a podpis ředitelky školy)
 13. Podkladová inspekční dokumentace
 14. Dotazník pro ředitele před inspekcí

ZÁVĚR

Ve Speciální škole, Rychnov nad Kněžnou, Kolowratská 485, jsou vyučováni žáci s širokým spektrem zdravotního postižení - od lehké po těžkou mentální retardaci, ze sociálně znevýhodněného prostředí, smyslově a tělesně postižení, nemocní, i žáci s lékařskou diagnózou autismus. Cílem školy je umožnit vzdělání všem – i těm, kteří byli v minulosti osvobozeni od povinné školní docházky. Inspekce se zaměřila na kontrolu a zhodnocení tří součástí: přípravného stupně, pomocné školy a školy při nemocnici.

Personální zabezpečení výuky umožňuje v plné šíři kvalitně plnit užívané vzdělávací programy. I když část učitelek nespĺňuje podmínky odborné a pedagogické způsobilosti, jsou jejich znalosti, zájem o práci, osobností předpoklady a vztah k žákům zárukou kvalitní práce. Pozitivní je přítomnost dalších zaměstnanců ve výuce – vychovatelů, pomocných vychovatelů, pedagogických asistentů a stážistů.

Materiální a psychohygienické podmínky vzdělávání jsou na odloučených pracovištích pomocné školy nadstandardní, ve škole při nemocnici dobré. Zásadním pozitivem je množství svépomocí vyrobených kvalitních učebních pomůcek.

Plánování a příprava všech učitelek na vyučování byly příkladné. Realizované individuální plány jsou funkční, obsahují základní náležitosti a jsou projednávány s rodiči žáků. Metody a formy výuky odpovídají potřebám žáků, respektují cíle a prostředky výchovné a vzdělávací

práce pomocné školy. Při výuce byly užívány alternativní metody, např. výuka pomocí piktogramů, globální čtení, arteterapie, muzikoterapie, strukturované učení. Klíčové kompetence žáků učitelky dle jejich možností systematicky rozvíjely. Atmosféra sledované výuky byla přátelská a pozitivní. Učitelkám se dařilo motivovat žáky k práci, jejich taktí, trpělivý a ve všech případech kladný přístup k žákům působily jako další motivační prvky. Všichni pedagogičtí pracovníci projevovali při své práci se žáky s různými formami postižení vysokou míru odbornosti, empatie a vynikající komunikační schopnosti.

Škola při nemocnici zajišťuje kromě vzdělávací funkce i funkci psychologickou. Učitelky užívají vhodné pedagogické metody a prostředky, ke každému žákovi přistupují individuálně. Spolupracují s lékaři a ostatními zdravotními pracovníky.

Škola se celkově stále rozvíjí, zvyšuje se počet tříd i žáků, zlepšují se podmínky pro kvalitní výchovně-vzdělávací proces. Původní zvláštní škola se čtyřmi třídami má dnes dvacet tříd, pro potřebu pomocné školy byla přebudována a vybavena budova bývalé mateřské školy. Dokladem soustavné kvalitní práce jsou inspekční zprávy čj. RK-008/97, 093 216/02-5060 a 091 388/03-5206.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Složení týmu	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Věra Nosková, školní inspektorka	Věra Nosková v. r.
Členové týmu	Mgr. Martina Bělková, školní inspektorka	M. Bělková v. r.
	Mgr. Marie Hypšová, školní inspektorka	M. Hypšová v. r.

V Hradci Králové dne 12. května 2004

Datum a podpis ředitelky školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 20. 5. 2004

Razítko

Ředitelka školy, nebo jiná osoba oprávněná jednat za školu

Titul, jméno a příjmení	Podpis
Mgr. Hana Fuksová, ředitelka školy	Fuksová v. r.

Dle § 19 odst. 7 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekce do 14 dnů po jejím obdržení na adresu pracoviště vedoucího inspekčního týmu, tj. Česká školní inspekce, Vocelova 1338, 500 02 Hradec Králové. Připomínky k obsahu inspekční zprávy se stávají její součástí.

Hodnotící stupnice:

Stupeň
Vynikající
Velmi dobrý
Dobrý
Vyhovující
Nevyhovující

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Krajský úřad – odbor školství	2004-06-11	09-1128/04-5206

Připomínky ředitelky školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
-	-	Připomínky nebyly podány.